

Înțelepciune

..... pentru

o viață împlinită

Învățăături practice din Proverbe

BILL HYBELS

include întrebări pentru meditare și discuție

Traducere de Ruben Bucoiu

Cuprins

Mulțumiri	7
Introducere	9
1. Urmărește Înțelepciunea.	15
2. Ia inițiativa	33
3. Fă binele	55
4. Dezvoltă disciplina	77
5. Spune adevărul	95
6. Alege-ți cu înțelepciune prietenii	111
7. Căsătorește-te cu persoana potrivită	129
8. Întemeiază-ți o familie puternică (1).....	151
9. Întemeiază-ți o familie puternică (2).....	167
10. Cultivă compasiunea.	181
11. Gestionează mânia.	197
12. Încrede-te în Dumnezeu în toate lucrurile.	219
Întrebări pentru meditare și discuție	237

1

Urmărește Înțelepciunea

Cine ar fi bănuیت că o serie de cărți „...pentru începători”^{*} se va vinde în mai mult de treizeci și cinci de milioane de exemplare? Cărțile acestea de autoeducație au fost cumpărate de către oameni ca tine și ca mine care își doresc să știe mai multe despre un anumit subiect. Cuprinzând peste o sută de titluri, seria aceasta pune sfatul expertului la îndemâna oricui. Observați câteva dintre titluri: *Observarea păsărilor pentru începători*, *Petrecerile Cocktail pentru începători*, *Desertul pentru începători*, *Pescuitul pentru începători*, *Investițiile pentru începători*, *Internetul pentru începători*, *Dreptul pentru începători*, *Educație parentală pentru începători*, *Sportul nautic pentru începători*, ba chiar, *Sexul pentru începători*.

De ce s-a pliat seria aceasta așa de bine pe dorința oamenilor de a învăța? Unul dintre clienții mulțumiți a declarat: „Le cumpăr pentru că elimină descurajarea din procesul de învățare. Indiferent de subiectul abordat, îl enunță în termeni simpli. Transformă lucrurile complexe în lucruri inteligibile, astfel încât și o persoană obișnuită ca mine le poate pricepe.”

^{*} Este vorba despre celebra serie „...for Dummies”, din care unele titluri au fost traduse în românește sub denumirea „...pentru to(n)ți” (n.tr.).

Același lucru poate fi spus despre cartea Proverbe. În ea neprețuita și veșnica înțelepciune a lui Dumnezeu însuși este făcută accesibilă și inteligibilă oamenilor obișnuiți ca tine și ca mine. Înțelegerea înțelepciunii pe care o cuprinde nu necesită vreo diplomă de seminar; cartea conține puțini termeni teologici care pot crea confuzie. Cea mai practică dintre cărțile Bibliei, cartea Proverbe așază adevărurile valabile pentru viața de zi cu zi pe raftul de jos în așa fel încât să putem ajunge cu toții la ele.

Doar câteva dintre proverbe se încadrează în categoria promisiunilor; mai degrabă ele ne spun cum funcționează viața. Unul dintre lucrurile pe care îl afirmă clar este că, în general vorbind, oamenii care sunt evlavioși, morali, harnici și înțelepți vor culege multe răsplătiri. De unde știau scriitorii cărții lucrul acesta? L-au învățat din experiența vieții. Și ei au fost oameni supuși greșelilor așa ca tine și ca mine, care au umblat cu Dumnezeu și au urmărit înțelepciunea Lui, care au făcut uneori gafe și au învățat greu unele lecții, care au observat succesele și eșecurile celorlalți și au lăsat scris ceea ce au descoperit ca să împărtășească și cu ceilalți.

Mai presus de orice, Proverbe este o carte practică. „Toamna, leneșul nu ară; la secerat, ar vrea să strângă roade, dar nu este nimic” (20:4). Nu ari, nu mănânci. Există vreun dubiu? „Cumpăna înșelătoare este urâtă Domnului, dar cântăreala dreaptă Îi este plăcută” (11:1). Domnul urăște înșelătoria și iubește onestitatea. E ceva neclar?

Dar ce ziceți de pasajul acesta ca dovadă a faptului că vechea înțelepciune a cărții Proverbe este în strânsă legătură cu lumea reală: „Ale cui sunt vaietele? Ale cui sunt oftările? Ale cui sunt neînțelegerile? Ale cui sunt plângerile? Ale cui sunt rănirile fără pricină? Ai cui sunt ochii roșii? Ale celor ce întârzie la vin și se duc să golească paharul cu vin amestecat. Nu te uita la vin când curge roșu și face mărgăritare în pahar; el alunecă ușor, dar pe urmă ca un șarpe mușcă și înțeapă ca un basilisc. Ochii ți se vor uita după femeile altora și inima îți va vorbi prostii. Vei fi ca un om culcat în mijlocul mării, ca un om culcat pe vârful

unui catarg. «M-a lovit..., dar nu mă doare!... M-a bătut..., dar nu simt nimic! Când mă voi trezi? Mai vreau vin!»” (23:29–35).

Proverbe este o carte fascinantă și plină de putere. După cum sugerează introducerea, unde putem găsi în altă parte o scriere care să fie poetică și cu toate acestea practică, cu umor și totuși de ajutor, directă și totuși profundă? Unde în altă parte putem găsi înțelepciunea lui Dumnezeu comprimată în câteva fraze concise, plăcute urechilor noastre, care ne pun mintea la lucru și care ne satisfac sufletele?

Valoarea cărții Proverbe pentru tine

Ce este înțelepciunea? Înțelepciunea reprezintă o îmbinare a ceea ce este adevărat și corect cu o judecată sănătoasă. Sub umbrela aceasta a conceptului biblic despre înțelepciune se potrivesc și alte cuvinte precum discernământul, cumpătarea, prudența și raționalitatea. Poate că nu sunt niște cuvinte foarte pompoase, însă sunt cuvinte pe care poți clădi o viață.

Primele nouă capitole ale cărții Proverbe formează o introducere pentru următoarele douăzeci și două de capitole și prezintă mesajul central al cărții Proverbe, care este acesta: urmărește înțelepciunea. Introducerea este scrisă în tonurile calde ale vocii tatălui care dă instrucțiuni fiilor lui și care pledează elocvent pentru un angajament de o viață în căutarea înțelepciunii.

„Ascultați, fiilor, învățătura unui tată și luați aminte... Nu lepădați învățătura mea... Dobândește înțelepciune, dobândește pricepere... Nu părăsi înțelepciunea... Iată începutul înțelepciunii: Dobândește înțelepciunea și, cu tot ce ai, dobândește priceperea... Ascultă, fiule, primește cuvintele mele... Eu îți arăt calea înțelepciunii” (4:1–11).

Verset după verset, tatăl își îndeamnă fiii să caute înțelepciunea – și apoi le spune și de ce. Pentru că merită. „Ferice”, scrie el, „de omul care găsește înțelepciunea și de omul care capătă pricepere! Căci câștigul pe care-l aduce ea este mai bun decât al argintului, și venitul adus de ea este mai de preț decât aurul; ea este mai de preț decât mărgăritarele și toate comorile tale nu se

pot asemui cu ea. În dreapta ei este o viață lungă; în stânga ei, bogăție și slavă. Căile ei sunt niște căi plăcute și toate cărările ei sunt niște cărări pașnice. Ea este un pom de viață pentru cei ce o apucă, și cei ce o au sunt fericiți” (3:13–18).

Potrivit acestui tată înțelept, cei care își ordonează viața în jurul scopului de a dobândi înțelepciunea vor fi răsplătiți cu mult peste orice își pot ei imagina. Crezi că îți dorești argint? Înțelepciunea este mai bună. Crezi că ceea ce vrei e aur? Înțelepciunea este mai bună. Crezi că ceea ce-ți dorești este faimă, bogăție, realizări, putere? Înțelepciunea este mai bună. Nimic din ceea ce-ți dorești nu se poate compara cu ea!

Gândește-te la oamenii pe care-i cunoști. Cunoști părinți înțelepți, tați și mame care dau dovadă de o gândire sănătoasă în felul în care își trăiesc viețile și își cresc copiii? Cunoști tați care știu când să încurajeze și când să dojenească, când să se poarte cu delicatețe și când să corecteze cu fermitate? Cunoști mame care știu când să ofere sfat și când să stea doar să asculte, când să învețe și când să-și lase copiii să învețe din consecințele faptelor lor? Acum încearcă să stabilești valoarea acestor abordări înțelepte. Cât valorează ele? Cât de valoroase sunt ele pentru fiii și fiicele care se confruntă cu provocările secolului XXI?

Cunosc mulți oameni deștepți și harnici care se confruntă cu o sumedenie de dificultăți în viață pentru că au fost crescuți de părinți neînțelepți care nu i-au învățat cum merg lucrurile în viață. Cunosc mulți alții care trăiesc vieți împlinite și productive. Adesea ei spun: „Am crescut într-o casă cu o mamă și un tată înțelepți.” Nu poți pune un preț moștenirii pe care o lasă astfel de părinți. Copiii care au crescut având parte de acest dar sunt absolut de acord cu Proverbe 17:6, care spune: „Părinții sunt slava copiilor lor.”

Să privim lucrurile și din cealaltă perspectivă. Ce preț ar putea stabili un părinte pentru faptul de a avea copii care în cele din urmă umblă pe căile înțelepciunii, care știu cum să se poarte în situații conflictuale, care tratează cu maturitate relațiile și care sunt prudenți în cheltuirea banilor? E ceva de o valoare

inestimabilă. După cum citim în Proverbe 15:20: „Un fiu înțelept este bucuria tatălui său” – precum și a mamei lui.

Sau să luăm în considerare și locul de muncă. Din nou și din nou am văzut impactul pozitiv pe care îl are urmărirea înțelepciunii. Cunosc oameni care nu au nici talente evidente, nici recomandări excepționale, nici personalități carismatice, dar care, cu toate acestea, au ajuns în poziții de importanță strategică pe piața economică, în guvern, în mediul academic, în sectorul non-profit și în biserică. Oamenii aceștia au obținut respect și poziții de responsabilitate dintr-un singur motiv: o lungă perioadă de timp s-au purtat cu înțelepciune la locul de muncă. În munca lor și în relațiile de serviciu, au pus în aplicare înțelepciunea din cartea Proverbe – înțelepciunea de a lua inițiativa și de a practica disciplina, înțelepciunea de a spune adevărul în dragoste, de a-și gestiona mânia și de a face bine celorlalți. Cei nesăbuiți din jurul lor care au neglijat aceste principii în cele din urmă au fost dați la o parte, dar oamenii aceștia înțelepți și-au păstrat slujba – și primesc în continuare cinstea și răsplata cuvenite.

Exact așa spune Proverbe că trebuie să se întâmple. „Dacă vezi un om iscusit în lucrul lui, acela poate sta lângă împărați, nu lângă oamenii de rând” (22:29). Aceasta înseamnă că oamenii care lucrează cu iscusință și înțelepciune o lungă perioadă de timp vor fi foarte respectați de colegii și superiorii lor și vor fi răsplătiți din plin. Repet, aceasta nu este o promisiune sau o garanție, dar în general reprezintă modul în care funcționează viața.

Din nefericire, oamenii de genul acesta devin din ce în ce mai rari. Un om de afaceri mi-a spus de curând că afacerea îi merge așa de bine, încât nu poate angaja suficient de repede vânzători care să preia toate comenzile venite către compania lui. „Singura problemă”, mi-a spus, „este că așa de mulți dintre noii vânzători se poartă ciudat.”

„Ce înțelegi prin *ciudat*”, l-am întrebat?